

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE
I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI
Ak. god. 2012./2013.

Romina Miletić

Uloga školskog knjižničara u kulturnoj i javnoj djelatnosti škole

Diplomski rad

Kolegij: Školska knjižnica (Izvanredni studij)

Mentor: Prof. dr. sc. J. Lasić Lazić

Zagreb 2013.

Sadržaj

Uvod	3
1. Kulturna i javna djelatnost škole u zakonskoj osnovi	4
1.1 Programska struktura kulturne i javne djelatnosti	7
1.2 Projekt kao jedan od aktivnosti kulturne i javne djelatnosti	10
2. Školski knjižničar	12
2.1 Važnost vrednovanja i samovrednovanja	14
2.2 Kulturna i javna djelatnost u Osnovnoj školi Ivana Batelića	16
Zaključak	23
Bibliografija	25

Uvod

Osnovna djelatnost školske knjižnice sastavni je dio odgojno-obrazovnog i knjižničnog sustava te je izravno uključena u nastavni proces i učenje. Osim kao informacijsko središte, trebala bi biti i kulturno središte škole s obzirom na to da su procesi učenja i nastave više fokusirani na učenike. Školska nastava sve se više održava u obliku tzv. projektne nastave u kojoj učenici uče i stječu znanje u suradnji s ostalim učenicima i pod vodstvom nastavnika. Nove tehnologije također su otvorile neke nove mogućnosti školskim knjižničarima u njihovu djelovanju. S obzirom na nove, drugačije navike i potrebe korisnika knjižnica, učenika i nastavnika javlja se i potreba za promjenom uloge školske knjižnice.

Kvalitetan rad školske knjižnice lako se prepoznaje i uvelike ovisi i o školskom knjižničaru koji se stručno usavršava, napreduje, upućuje učenike u nove načine istraživanja i učenja, približava fond knjižnice i potiče na individualni i timski rad, kvalitetno surađuje sa svim djelatnicima škole i ima značajnu ulogu u razvijanju potreba učenika i nastavnika za cjeloživotnim učenjem.

Zaposlena sam u dvije osnovnoškolske knjižnice na pola radnog vremena. Odabrala sam temu kulturne i javne djelatnosti jer omogućuje partnerstvo i timski suradnički rad te aktivno uključivanje i promišljanje školskog knjižničara u ostvarivanju školskih zadaća. Cjelokupna kulturna i javna djelatnost škole većim dijelom se i ostvaruje djelatnošću školske knjižnice. O stvaralačkoj i slobodnoj osobnosti školskoga knjižničara ovisi njegovo planiranje i realizacija programskih sadržaja.

Prvi dio diplomskog rada odnosi se na programske sadržaje kulturne i javne djelatnosti u odnosu prema propisanim zakonima i standardima za školske knjižnice. Poseban je naglasak na opis mogućih aktivnosti unutar te djelatnosti i istaknut projekt kao jedan od pogodnih oblika kulturne i javne djelatnosti. Važnost kvaliteta suvremenog školskog knjižničara te oblici vrednovanja i samovrednovanja opisani su u posebnom poglavlju. Slijedi osobni primjer iz prakse kulturne i javne djelatnosti u Osnovnoj školi Ivana Batelića u Raši. Na kraju rada iznesen je zaključak o važnosti provođenja kulturne i javne djelatnosti.

1. Kulturna i javna djelatnost u zakonskoj osnovi

Rad školske knjižnice određuje Zakon o osnovnom i srednjem obrazovanju prema kojem „svaka školska ustanova ima knjižnicu čija je djelatnost sastavni dio odgojno-obrazovnog procesa u kojem se stručno-knjižnična djelatnost obavlja u manjem opsegu ili uobičajeno i služi za ostvarivanje obrazovnog procesa“¹.

Školska knjižnica zakonski mora udovoljavati i uvjetima koji su propisani Standardima. Prema Standardu „zadaca je:

- promicanje i unaprjeđivanje svih oblika odgojno-obrazovnog rada
- stvaranje uvjeta za učenje
- mogućnost prilagodbe prema različitim oblicima učenja i očekivanjima sudionika u procesu učenja
- pomoć učenicima u učenju, poticanje istraživačkog duha i osobnog prosuđivanja te poticanje odgoja za demokraciju
- razvijanje svijesti o vrijednostima nacionalne kulture, posebno jezika, umjetnosti i znanosti, te vrijednosti multikulturalnosti
- stvaranje uvjeta za interdisciplinarni pristup nastavi
- poticanje duhovnog ozračja škole“².

S obzirom na tako široke zadace, školska knjižnica bi svojim djelovanjem trebala biti srce škole. Djelatnost školske knjižnice dijeli se na tri programske odrednice. To su odgojno-obrazovni dio, stručno-referalni dio te kulturni i javni dio.

Neposredna odgojno-obrazovna djelatnost školske knjižnice obuhvaća: rad s učenicima, suradnju s učiteljima, nastavnicima i stručnim suradnicima te pripremanje, planiranje i programiranje odgojno-obrazovnog rada. Suradnja s učiteljima, nastavnicima i stručnim suradnicima u školskoj knjižnici obuhvaća:

- suradnju s učiteljima odnosno nastavnicima svih nastavnih predmeta i odgojnih područja pri nabavi svih vrsta knjižnične građe
- timski rad na pripremi nastavnih sati i kreativnih radionica

---

¹ Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi. Narodne novine, 87/2008. Str. 11

² Standard za školske knjižnice. Narodne novine, 34/2000. Str. 1-2.

- suradnju knjižničara i nastavnika odnosno učitelja pri izvođenju pojedinih nastavnih sati
- suradnju s učiteljima, nastavnicima i stručnim suradnicima na programima iz područja odgoja mladeži
- mentorski rad
- timski rad na izradi višegodišnjeg plana razvoja školske knjižnice
- suradnju sa stručnim aktivima
- izradu godišnjeg plana i programa rada školske knjižnice i pisanje izvješća
- rad na usklađenju s godišnjim planom škole
- pripremanje za odgojno-obrazovnu djelatnost i izvannastavne aktivnosti
- mjesečno, tjedno i dnevno programiranje odgojno-obrazovnog i drugog rada.

Stručna knjižnična djelatnost u školskoj knjižnici obuhvaća:

- organizaciju i vođenje rada u knjižnici i čitaonici
- nabavu knjižne i neknjižne građe
- izgradnju fonda
- inventarizaciju, signiranje, klasifikaciju i katalogizaciju, predmetnu obradu, otpis i reviziju
- izradu potrebnih informacijskih pomagala
- praćenje i evidenciju knjižničnog fonda
- statističke pokazatelje o upotrebi knjižničnog fonda
- sustavno izvješćivanje učenika te učitelja, nastavnika i stručnih suradnika o novim knjigama i sadržajima stručnih časopisa i razmjena informacijskih materijala
- usmene i pisane prikaze pojedinih knjiga, časopisa i novina
- izradu popisa literature i bibliografskih podataka za pojedine nastavne predmete
- izradu popisa literature koja promiče kulturnu baštinu i daje temelj za razumijevanje različitih kultura
- zaštitu knjižnične građe.

Kulturnu i javnu djelatnost čine razne aktivnosti. Program kulturne i javne djelatnosti podrazumijeva pripremanje, organiziranje i izvođenje različitih priredbi, književnih susreta, literarnih večeri, tribina, predavanja, izložbi, kvizova, filmskih i videoprojekcija, predstavljanja knjiga, susreta s književnicima, itd. Susreti s književnicima i predstavljanja

knjiga vrlo su dobar način za približavanje knjige učenicima i motiviranje za čitanje. Postavljanje izložbe kao animacijske aktivnosti može biti izvrsna nadopuna nastavnom procesu. U školskoj knjižnici izložbe mogu biti stalne i povremene. Stalne izložbe uglavnom su izložbe noviteta, tj. novih knjiga i ostale knjižnične građe, a povremene su tematske i prigodne izložbe. Tematskim i prigodnim izložbama obilježavaju se značajni datumi, obljetnice, spomendani književnika, važni događaji, Mjesec hrvatske knjige i ostalo.

Dakle, potrebno je obuhvatiti sve one sadržaje koji predstavljaju nadgradnju redovnom nastavnom procesu. Uz obrazovanje, tada stvaramo još jedan cilj, a to je odgoj za kvalitetno razvijanje životnih navika učenika.

Treba se nadovezati i na Kurikulum na nacionalnoj razini gdje se školska knjižnica neposredno uključuje kroz modul knjižnično-informacijskog obrazovanja, a posredno u sklopu međupredmetnog povezivanja. „Program knjižnično-informacijskog obrazovanja ostvaruje se kroz tri područja: čitanje, informacijsku pismenost te kulturnu i javnu djelatnost.

U traganju za novim pristupima učenju u knjižnici sve se više primjenjuju postupci čitanja s razumijevanjem koji se nastoje povezati s nastavnim sadržajima. Upute kako usvojiti gradivo za pojedine predmete svode se na pet osnovnih oblika učenja: povezanost, iskustvo, primjenu, suradnju i prijenos na nove sadržaje. Već od početka školovanja učenici se potiču na čitanje, teži se razvijanju čitalačkih vještina i čitateljskih navika (prepričavanje, pisanje, dramatizacija, pjevanje, crtanje). Ostvarenjem ovih aktivnosti učenici shvaćaju važnost čitanja u svakodnevnom životu i u učenju jer na taj način bogate svoj rječnik i razvijaju pisanu i govornu komunikaciju³.

Najbolji način za razvijanje vještina informacijske pismenosti prema navedenom Kurikulumu provodi se timskom suradnjom učitelja i stručnih suradnika u školskoj knjižnici i metodičkim planiranjem temeljenim na postojećim vještinama i potrebama učenika s već prepoznatim modelima dobre prakse koji prate razvojni plan škole. Ona uključuje postupke prepoznavanja informacijskih potreba korisnika, traženja, pretraživanja, vrjednovanja i uporabe nađene informacije. Zato je važno razvijati strategije za razvoj kurikuluma informacijske pismenosti u smislu prepoznavanja osoba koje su zainteresirane za timsko suradničko učenje, vještinu informacijske pismenosti i svakodnevnu primjenu u nastavi kako bi učenici bili uspješniji u učenju određenog predmeta.

---

³ Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje. Zagreb: MZOŠ RH, 2011. Str. 54-55.

Trebalo bi manjim programima razvijati ključne korake metoda poučavanja važnih vještina u kurikularnom kontekstu u radu s učiteljima svih predmeta, pratiti i procjenjivati napredak učenika u usvajanju informacijske pismenosti, usvajanju novih znanja iz pojedinih predmeta. Također, trebalo bi se razvijati istraživačke metode za pojedine predmete u kojima je to moguće, da bi se stvorila informacijska baza dobrih, u praksi provjerenih vježbi koje se mogu dalje koristiti te proširivati za usavršavanje postojećih i stvaranje novih istraživačkih metoda. Vrlo je važno poticati i procjenjivati istraživačke projekte te širiti primjere dobre prakse prezentacijama u školi i izvan nje. Sukladno dobi učenika potrebno je pratiti i procjenjivati razvoj informacijske pismenosti i učenička postignuća u nastavnim predmetima.

1.2 Programski sadržaji kulturne i javne djelatnosti

Prema Kurikulumu sadržaji kulturne i javne djelatnosti sastavni su dio godišnjeg plana i programa rada školske knjižnice i sastavni su dio odgojno-obrazovnog rada škole. Poticaj su za provođenje školskih projekata na određenu temu koje inicira i koordinira školski knjižničar u suradnji s učiteljima. Takvom djelatnošću aktualiziraju se važni događaji u školskoj sredini, užem i širem okruženju. Suradnja školskoga knjižničara s kulturnim ustanovama – knjižnicama, muzejima, kazalištima i slično ima za cilj odgoj osobnosti s razvijenim kulturnim potrebama i navikama.

Nadalje, svaka škola dužna je u svom školskom kurikulumu za tekuću školsku godinu uvrstiti u planove i programe stručnih suradnika aktivnosti kulturne i javne djelatnosti i školskog knjižničara. Knjižničar se na početku školske godine dogovara sa svim djelatnicima škole o provođenju raznih aktivnosti.

U nastavnim planovima i programima česti su oblici priredbe posvećene važnim danima. U posljednjih nekoliko godina svakodnevna je pojava sve češćih važnih datuma koje treba obilježiti na prigodan način. Priredbe su jednostavan oblik prezentacije učeničkih i nastavničkih aktivnosti u razredu i mogu nastati kao svojevrstan produžetak nastavnog procesa. Organiziraju se tijekom cijele školske godine, a obično počinju s prvim danom nastave uključivanjem prvašića u školski život. Uobičajene su još u vrijeme novogodišnjih i božićnih praznika ili u drugom obrazovnom razdoblju kada su posvećene slavljenju proljeća ili obiteljskih vrijednosti poput Majčinog dana ili slično. Osim toga škole se sve više nastoje

otvoriti javnosti i pokazati svoju aktivnost te se često priredbe organiziraju za dolaske raznih stručnjaka, poznatih osoba i slično. I školski knjižničar, ako ima uvjete za to, može u knjižnici realizirati priredbe tematikom posvećene važnoj osobi, piscu, ili važnom datumu ili se može uključiti u uobičajene priredbe prezentacijom svojih aktivnosti ili uključivanjem u koordinaciju. Mogu biti i izravni produžetak rada neke literarne, dramske ili neke druge aktivnosti školskoga knjižničara u smislu završne prezentacije rada.

Najpoznatija i najstalnija kulturna i javna djelatnost školskog knjižničara književni su susreti. Nažalost, zbog financijskih i ostalih problema u današnje vrijeme teže ih je realizirati. Književni susreti vrlo su korisni događaji u knjižnici jer približavaju djeci knjigu kroz razgovor s njezinim autorom. Činjenica je da knjige proizlaze iz misli autora koji ih na kraju pretoči u riječi koje učenik čita. Upoznavajući i razumijevajući život, rad i djela jednog književnika, učenik ulazi u onu dubinu pročitane koju ne dobiva čitajući samu knjigu. Upoznajući književnika, učenik upoznaje pozadinu samog djela. Književni susreti odlična su prilika za popularizaciju djela nekog pisca među učenicima jedne škole, a posredno i među njihovim učiteljima, nastavnicima, roditeljima i prijateljima.

Literarne večeri ili popodneva bave se prvenstveno književnim sadržajima i lako se uklapaju u program bilo koje literarne, knjižničarske, recitatorske ili dramske družine u školi kojih akter može biti i knjižničar. Na takvim susretima čitaju se i recitiraju kraće književne vrste ili ulomci iz većih djela. U školskom životu realiziraju se povezano s određenim zadacima iz godišnjih programa po tematskim područjima ili vezano uz događaje koji se ne mogu predvidjeti na početku školske godine (pojava novih knjiga ili popularnost nekog filma ekraniziranog prema knjizi...). U posljednjih nekoliko godina knjižničari rado realiziraju takva druženja u Mjesecu knjige od 15. rujna do 15. listopada ili se odazovu čitanjima na nacionalnoj razini poput aktivnosti Čitanjem do zvijezda kada se u isti sat i dan na razini cijele Hrvatske organiziraju čitanja posvećene aktualnoj temi.

Još jedan dobar primjer popularizacije školske knjižnice je održavanje raznih izložbi posvećenih prigodnim temama. U cilju ispunjavanja odgojno-obrazovnih ciljeva, važno je da učenici budu dobro informirani o svim temama pa tako izložbe mogu biti posvećene novitetima u izdavaštvu kojih, bez obzira na svojevrstnu izdavačku krizu, ima sve više u posljednje vrijeme. Baš u svrhu popularizacije kvalitetnih sadržaja potrebna je organizacija

izložaba. Dobar primjer iz prakse su i prave male izložbe učeničkih literarnih i likovnih radova koje nakon izložbe mogu poslužiti i kao ukras knjižnice.

Školske knjižnice u današnje vrijeme sve više ugošćuju i poznate stručnjake koji svojim predavanjima upotpunjuju obrazovanje učenika i nastavnika, ali i ispunjavaju svrhu cjeloživotnog učenja. S obzirom na to da u današnje vrijeme znanje sve brže zastarijeva i svakim se danom sve više udvostručava, učenje postaje cjeloživotno, a razvijanje informacijske sposobnosti i kritičkog mišljenja vrlo je bitan faktor koji se permanentno ostvaruje u školskim knjižnicama.

Jezične tribine ili tribine u kojoj dominiraju jezični problemi nešto su rjeđi oblik aktivnosti u školama. Zato je potrebno ovakvu vrstu aktivnosti jače reklamirati u školskoj sredini. Potruditi se privući učenike i nastavnike posebnim odabirom tema. Kako bi knjižničar privukao što više zainteresiranih, potrebno je ponuditi zanimljive i aktualne teme prema afinitetima učenika ili nastavnika ili im ponuditi da sami predlažu svoje teme.

U školama se svakodnevno upriličuju različita natjecanja u svim aktivnostima - od sporta preko tehnike do literarnih i likovnih te glazbenih oblika. Nagradni natječaji mogu se upriličiti za slobodne pismene sastavke (priče, pjesme, članke...), za obradu različitih tema (o piscima, knjigama...), a mogu postati tradicionalni (o Danu škola ili Danu lokalnog važnog pjesnika) ili će biti samo povremeni (o raznim školskim, nacionalnim ili drugim godišnjicama). Dobro je za školu sudjelovanje u natjecanjima koje organiziraju druge škole na razini Hrvatske, a u posljednje vrijeme sve češće i u Europi. Bitno je da se pri organizaciji teži ozbiljnosti i kvaliteti, a da cilj natječaja bude s naglaskom na odgoj i u odnosu na nagradu. Ako su natjecanja u obliku kviza, treba voditi računa o težini i kvaliteti pitanja. U posljednjih nekoliko godina s većim naglaskom na informatičku tehnologiju takvi oblici aktivnosti veoma su dostupni, lako se izvode i zanimljivi su. Mogu se izvoditi u obliku powerpointa ili, u novije vrijeme, alatima Web 2.0 koji pružaju knjižničaru nove mogućnosti.

Nagli razvoj mrežnih tehnologija, osobito onih vezanih za ideju usluga i aplikacija Web 2.0, povoljno je utjecao na razvoj mrežnih stranica školskih knjižnica. Mnoge školske knjižnice iskoristile su prednosti koncepcije mreže kao prostora za interakciju i suradnju te su ponudile korisnicima novu kvalitetu knjižničnih usluga u okvirima knjižničnih mrežnih stranica. Ugrađivanjem različitih aplikacija tehnologija Web 2.0 školske knjižnice omogućile su

korisnicima, tj. učenicima, nastavnicima, članovima školske uprave i roditeljima, aktivno sudjelovanje u radu i programima školske knjižnice. Tradicionalne mrežne stranice školskih knjižnica postupno se transformiraju u virtualni prostor u kojem sudionici uče i stječu nova znanja, izmjenjuju iskustva, zajednički kreiraju sadržaje i na taj način izgrađuju zajednicu učenja. Sve je veći trend Facebook stranica svake knjižnice i učenje putem Facebooka.

Filmske i videoprojkcije također je moguće organizirati uz današnju tehnologiju. Nije nužno organizirati samo projekcije vezane uz medijsku kulturu hrvatskog jezika, nego se mogu obrađivati razni sadržaji vezani za sve nastavne predmete.

1.3 Projekt kao jedan od aktivnosti kulturne i javne djelatnosti

„Projekti u odgojno-obrazovnom sustavu složena je nastavna metoda gdje učenici rade individualno ili u manjim grupama na analizi i rješavanju problema, pri čemu su jasno definirani zadaci, a postignuća u projektu zasluga su svih sudionika uključenih u projekt.“⁴ Njegova kompleksnost proizlazi iz primjene niza različitih metoda i aktivnosti koje vode cilju. Zbog svojih obilježja, tj. da je primjenjiv u nastavi i izvannastvanim i izvanškolskim aktivnostima, uključuje niz različitih metoda i mogućnosti za slobodnije oblike rada te povezuje različita područja znanja, ljudske djelatnosti i različite nastavne predmete. Idealno je primjenjiv u radu knjižnice. Učenici se uče samostalnosti i odgovornom djelovanju, suradnji i timskom radu, nenasilnom obliku komunikacije te kako se angažirati na onim sadržajima i akcijama koje su od interesa za njih osobno i za druge u zajednici.

Jednostavnijim koracima rastavljenim na manje cjeline teži se točno određenom cilju, a aktivnosti su usmjerene postizanju rezultata u skladu s ciljem. Projekt ima određeno trajanje, uključuje individualan rad ili rad više sudionika s točno određenim odgovornostima i eventualnim samostalnim dionicama. Provodi se uz koordinaciju te se na kraju predstavlja javnosti da bi se dobila povratna informacija.

---

⁴ Stričević, I. Rad s djecom i mladima na projektu u knjižnici: od projektnog učenja do koraka u izvedbi. Predavanje i radionica za knjižničare, Rijeka, 7.4.2011.

Rad na projektu uključuje različite strategije i oblike rada: predavanje/radionica, rad u grupama (radionice, rasprave), otvorene debate, panel-rasprave, igre simulacije, oluja ideja, analiza diskursa (npr. analiza izlaganja), analiza individualnog i grupnog ponašanja, prikupljanje dokumentacije, članaka, različiti oblici prezentacije (izlaganje, pisanje članaka, izrada postera,...), kampanje, itd. Važan je timski rad koji uzima zajednički cilj, svi ulažu u postizanje cilja, a postignuti rezultati su uspjeh za sve. Podjela rada zahtijeva suradničke vještine te zajedničku odgovornost.

Prema autoricama knjige Školska knjižnica - korak dalje, „školska knjižnica idealno je mjesto za provođenje projekata jer projektna nastava afirmira ulogu školske knjižnice vezanu uz kurikulum koji je često interdisciplinaran jer povezuje područja i razne izvore informacija, tj. vještine informacijske pismenosti u funkciji rješavanja stvarnih zadataka vezanih uz nastavu i učenje i vezane uz interese ili životne probleme koje zahtijevaju korištenje relevantnih izvora (*use of information!*) koji često ne nalaze svoje mjesto u nastavi, te su učenici izravno uključeni u donošenje odluka važnih za njihov vlastiti život ili život drugih u zajednici, a i za podizanje kvalitete života i stjecanje vještina djelovanja u izgradnji demokratskih odnosa“⁵.

Projekt uvijek ima određenu strukturu od planiranja do evaluacije. Osnovna shema kružnog projektnog ciklusa ili koraci jesu planiranje, provođenje, provjeravanje i djelovanje. A etape projekta:

1. Izbor teme ili problema na kojem će se raditi
2. Zajednička priprema za rad i izrada plana
3. Odvijanje projekta
4. Prezentacija projektnog produkta
5. Vrednovanje i povratne informacije.

U radu na projektu knjižničar se može naći u raznim ulogama: kao voditelj projekta, suradnik koji pomaže, suradnik u suradničkom projektu. Između ostalog, njegova će uloga ovisiti i o njegovim afinitetima i vještinama. Uloga knjižničara i školske knjižnice uvelike se zaokružuje radom na projektu.

Budući da kulturna i javna djelatnost školske knjižnice predstavlja vezu škole i društvene sredine, nužna je suradnja školske knjižnice s drugim ustanovama (kulturnim, športskim) u

---

⁵ Kovačević, D., J. Lasić-Lazić, J. Lovrinčević. Školska knjižnica – korak dalje. Zagreb : Filozofski fakultet, Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti : Altagama, 2004.

sredini u kojoj škola djeluje. Suradnja je poželjna i s narodnim knjižnicama, matičnom službom, a i s ustanovama koje se bave organiziranjem slobodnog vremena djece i mladeži (kulturno-umjetnička društva, amaterske družine). Suradnja se može ogledati u zajedničkoj organizaciji pa i financiranju nekih kulturnih i javnih projekata.

Nažalost, razlog kočenja realizacije nekih aktivnosti kulturne i javne djelatnosti upravo može biti financijske prirode. Raznovrsnim aktivnostima kulturne i javne djelatnosti želimo, ne samo proširiti znanje, već i probuditi znatiželju kod učenika, izazvati estetski doživljaj i zadovoljstvo, razviti spoznaje i stavove učenika, utjecati na njegov kritički odnos prema životu, osloboditi ga za stvaralački izraz ili pak pronaći i produbiti talent. Suvremena škola mora se temeljiti na stvaranju slobodne, samostalne i kreativne osobnosti, a sadržajima kulturne i javne djelatnosti u mnogome možemo tome pridonijeti, naročito ako učenike maksimalno uključimo u organizaciju, pripremanje i izvođenje tih aktivnosti.

Temeljne zadaće školske knjižnice, bitne za razvijanje pismenosti, informatičke pismenosti, poučavanja, učenja i kulture prema UNESCO-om i IFLA-inom manifestu za školske knjižnice „trebale bi ispunjavati ciljeve razvojnom politikom i unapređenjem službi, odabirom i prikupljanjem građe, osiguravanjem fizičkog i intelektualnog pristupa odgovarajućim izvorima informacija, poučavanjem i zapošljavanjem stručnog osoblja“⁶.

2. Školski knjižničar

Školski knjižničar polako se mijenja poput tradicionalne škole i školske knjižnice kakvu smo poznavali dugi niz godina. Okreće se novom informacijskom, informatičkom i digitalnom vremenu. Napredak se već duži niz godina prepoznaje u metodologiji rada školskog knjižničara kroz primjenu suvremenih oblika rada s učenicima, ali i kroz činjenicu da knjižničar mora nužno postati multidisciplinarni stručnjak jer je ne samo knjižničar nego i organizator, koordinator, voditelj, suradnik, vizionar, inovativan u primjeni metode rada. I za sve to treba krenuti od formalnog obrazovanja samih knjižničara.

---

⁶ IFLA-in i UNESCO-v i Manifest za školske knjižnice. URL: <http://archive.ifla.org/VII/s11/pubs/mani-hr.htm> (20.1.2013.)

Važeći propisi obvezuju stručne suradnike knjižničare na kvalitetno studiranje, usavršavanje i bogat program rada, ali bez suvremene opreme, fonda i prostora ni rezultati ne mogu biti dobri.

Prema programu rada školskog knjižničara, 60 % rada pada na odgojno-obrazovnu djelatnost, 20% na stručno-knjižničnu i informacijsku djelatnost te 20% na kulturnu i javnu djelatnost. Kvaliteta rada školskog knjižničara očituje se u dobrom programu rada i kvalitetnim uslugama koje knjižničari pružaju svojim korisnicima, zatim razrađenom i sadržajnom odgojno-obrazovnom radu, dobrom suradnji i partnerstvu s nastavnicima i upravom škole. Među važnim mjerilima kvalitete su i dostupnost knjižničara tijekom cijelog radnog vremena, primjeren i funkcionalan prostor te odgovarajuća oprema knjižnice i njoj pripadajuće čitaonice, i ne manje važno, novac osiguran za nabavu i obnovu knjižničkog fonda i potrebne opreme što obuhvaća zadovoljavajući broj obvezne školske lektire, potrebnih priručnika i literature, bogatstvo referentne zbirke, potrebnu audio-vizualnu građu za nastavu te dovoljan broj periodike.

Knjižničar osim svoje edukacijske uloge upućuje učenike u rad, načine istraživanja i učenja, približava im fond knjižnice i u novije vrijeme sve više baze podataka i informacijske izvore na internetu. Potiče ih na pretraživanje informacija o svemu što ih zanima. Knjižničar učenike sve više upućuje i u istraživački rad, kako samostalan tako i grupni, te ih vodi kroz razne oblike izvannastavnih aktivnosti poput dramske družine, novinarske, u pripremi predstave, debatnih radionica i slično. Za sve to potrebne su kompetencije školskog knjižničara koje obuhvaćaju znanja, vještine, umijeća. Vrlo je važno da knjižničar posjeduje osobnost, ljubav prema radu, sposobnost kvalitetnog komuniciranja s učenicima i kolegama, poduzetnost, spremnost na suradnju, razumijevanje i otvorenost prema novim kretanjima u pedagogiji i metodici.

Ponekad je zbog loših praksi nestručnih djelatnika zaposlenih u školskoj knjižnici u prošlosti te uvriježenog mišljenja da prepoznaje samo stručne suradnike pedagoge, psihologe i logopede kao djelatnike prijeko potrebne za funkcioniranje škole, potrebno dosta vremena i napora kako bi se njegov trud prepoznao u školskoj zbornici.

Očekivanja od školskog knjižničara jesu raznovrsna. Pretpostavljaju znanja iz različitih struka, nastavna područja specifična za školu, psihologiju i pedagogiju, umjetnosti, itd. Od vještina pretpostavljaju se komunikacijske, timskog rada, informacijske i multimedijalne

prezentacije. Knjižničar bi trebao znati što, kako i kada reći uz stručna knjižnična posla, organizaciju i vođenje rada u knjižnici i čitaonici, nabavu, izgradnju fonda, inventarizaciju, tehničku i stručnu obradu, vođenje statistike, izrade popisa knjižnične građe, usmene i pisane prikaze knjiga, časopisa i zaštite fonda školski knjižničar bi, jednom riječju, trebao biti pomalo sveznalica “Kantica za sve”. To znači suvremen, svestran, prilagodljiv i samostalan.

Prema autoricama već navedene knjige Školske knjižnice-korak dalje, ipak su iznad svega najdragocjenije vještine «informativnoga društva» pronalaženje, vrjednovanje i prezentacija (preoblikovanje) informacija te se tako pomoću računala u školskim knjižnicama proširuju mogućnosti komuniciranja, stvaralaštva i učenja. Za pronaći informaciju potrebno je znanje, a informacijska pismenost razvija svijest korisnika o potrebi za informacijom. Odlučujuću ulogu u programiranju rada knjižnice imaju vrsta škole i potrebe korisnika, tj. učenika i nastavnika koje su vezane uz nastavni proces i interese izvannastavnoga programa, a tu je važna fleksibilnost.

S razvojem menadžmenta početkom 20. stoljeća došlo se do spoznaja o važnosti izgradnje stavova, međuljudskih odnosa i stila vođenja te je tako školski knjižničar svojevrstan menadžer, tj. stručni voditelj koji organizira kreativne strategije rješavanja problema i upravlja knjižnicom.

2.1 Važnost vrednovanja i samovrednovanja

Pored dobro osmišljene jasne strategije, dobro osmišljenog pristupa, razrađenim planovima, definiranim jasnim komunikacijskim kanalima i poslanju, knjižničari se sve više koriste i standardiziranim vrednovanjima. Od 2006. godine, kada proces vrednovanja i samovrednovanja odgojno-obrazovnog procesa postaje zakonom obvezan, formiraju se i školstva povjerenstva i timovi za kvalitetu. U početku školski knjižničar nije bio previše uključen u taj proces kroz predložene obrasce i upitnike nego samo kroz ulogu članova pojedinih školskih povjerenstva i timova.

Godine istraživanja dovele su do niza promjena. Taj koncept potaknuo je traženje odgovora na pitanje može li se samovrednovanjem utjecati na vrednovanje profesije školskog knjižničara u sustavu odgoja i obrazovanja. Pokrenut je istraživački projekt

„Samovrednovanjem do vrednovanja - mi znamo kako!“ koji je napravljen s ciljem evaluacije profesionalnosti, korisnosti, uspješnosti i kvalitete rada stručnog suradnika školskog knjižničara. Usporedbom s ciljevima struke i važećim standardima, rezultati istraživanja pokazuju postojeće kvalitativne reference hrvatskog školskoga knjižničarstva i daju korisne smjernice prema kojima se postojeća razina može i mora kvalitativno unaprijediti.

„Principi samovrednovanja definirani su krajem 2011. godine i u njima su detaljno razrađeni instrumenti/alati za samovrednovanje školske knjižnice. Dokument potječe iz španjolske Vlade i Ministarstva obrazovanja Španjolske. Tim su dokumentom predložene četiri razine analize. No, za naše potrebe u RH instrument istraživanja bio je web-upitnik. Kroz šest grupa pitanja dobiveni su odgovori koji se odnose na profil stručnih suradnika školskih knjižničara u sustavu Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta, na stručno usavršavanje i stjecanje kompetencija, indikatore standarda školskih knjižnica, vidljivost i dostupnost školske knjižnice te tehnološko-komunikacijsku pismenost školskih knjižničara, na pedagošku koordinaciju i interdisciplinarno povezivanje, odnosno uključenost knjižničara u školski program te konačno na socijalne kompetencije knjižničara.

Upitnik je ispunilo 667 školskih knjižničara u Republici Hrvatskoj, od oko 970 članova stručnih vijeća prema podacima iz 2009. godine, što će reći da je uzorak reprezentativan. Definirano je da većina knjižničara ima impresivno obrazovanje prema zakonom propisanom standardu, da većina pohađa stručna usavršavanja i stjecanja kompetencija u organizaciji AZZO-a, da odlaze na skupove u organizaciji matičnih i gradskih službi gradskih knjižnica. Strategija razvoja osobnih kompetencija vidi se u neformalnom obrazovanju gdje je pokazana raznovrsnost u usavršavanju raznih programa.

Školski knjižničari razlikuju se od drugih knjižničara u struci. Temelj školskog knjižničarstva upravo je integracija u rad škole, odgojno-obrazovni rad koji je temelj pedagoško-metodičkih kompetencija. Tako je uspješna suradnja u realizaciji nastavnih sati obveznog programa nastavnika/učitelja informacijskim sadržajem. Veoma je velik postotak sudjelovanja u provedbi raznih projekata. 40 posto ispitanika navelo je da su inicijatori projekta ili da su ravnopravni partneri, oko 60 posto. Česta su interdisciplinarna povezivanja s drugim predmetima u području znanja, najviše s Hrvatskim jezikom, ali i ostalim predmetima⁷.

---

⁷Udina, Korina. Samovrednovanjem do vrednovanja - mi znamo kako! URL: https://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:9l6hebwaqa8J:dns.azoo.hr/azoo/images/razno/24_proljetna_skola_knjiznicara_.pdf (15.2.2013.)

Zaključak istraživanja je da su školski knjižničari odlično obrazovani školski kadar, no da su unatoč tome premalo uključeni u život i rad školskih tijela i strukovnih organizacija.

Jedno od područja koje treba unaprijediti za kvalitetan pomak u školskom knjižničarstvu odnosi se upravo na informacijsko-komunikacijske i socijalne kompetencije. Postojeća pedagoška koordinacija i interdisciplinarno povezivanje ne smije ovisiti o osobnim kompetencijama školskog knjižničara, već kao i za druga područja obrazovanja u školama, treba biti jasno naznačena u zakonskim aktima. Sami školski knjižničari svjesni su da je za prepoznatljivost profesije školskog knjižničara vrlo važan njihov individualan doprinos kvaliteti rada i važnost određenja profesije unutar sustava MZOŠ-a jednako kao i ostalih nastavnika.

U postupku je i samovrednovanje školskih knjižnica koje se provodi preko matičnih službi na razini Hrvatske. Ova i daljnja takva samovrednovanja doprinijet će nastavku rada uspješnosti školskih knjižničara i njihovoj sve većoj uključenosti u rad škole.

2.2 Kulturna i javna djelatnost u Osnovnoj školi Ivana Batelića u Raši

Iz bogatog sadržaja kulturne i javne djelatnosti Osnovne škole Ivana Batelića u školskoj godini 2011./12. izdvojena su značajnija događanja u kojima je školska knjižničarka sudjelovala u raznim ulogama.

U ulozi koordinatorice programa školska je knjižničarka otvorila svoje kulturno i javno djelovanje svečanim prijemom učenika 5. rujna 2011. godine koji je ujedno označio početak školske godine za učenike 1. razreda, ali i dobrodošlicu svim starijim učenicima za radosnu i uspješnu školsku godinu.

Nadalje Međunarodni dan mira 21. rujna obilježen je u suradnji sa školskim psihologom i pedagogom kada je uređen pano te su održane prigodne radionice za sve razrede. Hrvatski olimpijski dan koji se obilježava 10. rujna protekao je u pravom sportskom i natjecateljskom duhu. Na školskom su igralištu održana razna ekipna natjecanja u kojima su sudjelovali svi učenici viših razreda, a za niže razrede organizirane su štafetne igre. U suradnji s učiteljem tjelesne i zdravstvene kulture, razrednicima, školska je knjižničarka u ulozi inicijatora i koordinatora, a u knjižnici je postavljena i mala izložba knjiga o zdravom načinu prehrane.

Povodom Europskog dana jezika u suradnji s učiteljima «jezičarima» 26. rujna uređen je pano na hrvatskom, talijanskom, njemačkom i engleskom jeziku.

Kao odgojno-obrazovna institucija koja ujedno njeguje osjećaj o starijim osobama, 1. listopada u povodu Međunarodnog dana starijih osoba, posjećeni su štićenici i zaposlenici Doma za starije osobe u Raši kada su se učenici i nastavnici uz nove prijatelje družili uz razgovor i izradu zajedničkih čestitaka.

Povodom Dječjeg tjedna 7. listopada organizirano je, u suradnji s ravnateljicom i ostalim stručnim suradnicima u školi, likovno izražavanje učenika na glavnoj tržnici u mjestu. Veselim radovima kasnije je uređen hol škole.

Osim što se u školi brine o potrebnim znanjima i vještinama, ne zaboravlja se ni na učeničko zdravlje. Stoga je knjižničarka 13. listopada pozvala gošću gđu Jasnu Trdoslavić Rusac iz Zavoda za javno zdravstvo Istarske županije koja je učenike škole educirala o Pravilnom držanju tijela i Zaštiti osjetila vida.

Ujutro, 15. listopada na Međunarodni dan pješačenja krenulo se odlučna koraka prema Liburniji - uzgajalištu autohtonih magaraca gdje su nastavnici održali i terensku nastavu.

Mjesec hrvatske knjige od 15. listopada do 15. studenog obilježen je raznim aktivnostima koje su potekle iz knjižnice, a to su: sudjelovanje na literarnom natječaju *Ca je ča* i završnoj svečanosti 17. studenog u Labinu koja ima za cilj očuvanje dijalektalnog izričaja, sudjelovanje u programima poticanja čitanja učenika koje je organizirano u suradnji s Gradskom knjižnicom Labin te razni kvizovi i radionice u nižim i višim razredima. Školska je knjižničarka pozvala i gošću pripovjedačicu narodnih bajki Jasnu Held. Uz datume posvećene knjizi treba spomenuti i obilježavanje Međunarodnog dana dječje knjige u travnju kada je s učenicima 7. i 8. razreda školska knjižničarka izradila Malu e-knjigu.

Povodom Međunarodnog dana osoba s posebnim potrebama školska je knjižničarka pozvala u školu tajnika lokalne Udruge za osobe s posebnim potrebama koji je učenicima skrenuo pozornost na odgovorno ponašanje. Međunarodni dan tolerancije 16. studenog obilježen je prigodnim predavanjima te uređenjem panoa.

Na Dan sjećanja na Vukovar, 18. studenog, školska je knjižničarka u suradnji s učiteljicom povijesti organizirala gledanje dokumentarnog tematskog filma, a s višim razredima pripremljen je prigodan pano.

Na Svjetski dan borbe protiv AIDS-a učenici viših razreda u školskoj su se knjižnici informirali o toj bolesti te su uredili pano u školskom holu kako bi i druge informirali, a cijelog su dana nosili znakove koji su sami izradili.

Mjesec borbe protiv ovisnosti, od 15. studenog do 15. prosinca 2011. godine, obilježen je prigodnim panoima, radionicama i predavanjima svih stručnih suradnika u školi. Pozvana je i gošća, socijalna pedagoginja iz Zdravog grada Labina koja je održala predavanje za roditelje.

Od prosinačkih zbivanja treba izdvojiti: radionicu Tajni prijatelj koja je održana u nižim razredima, posjet učenika nižih razreda Sa(n)jmu knjiga u Puli 9. prosinca te susret s književnikom Mladenom Kušecom i kratku priredbu povodom Svetog Nikole.

Udruga Zmag (Zelena mreža aktivističkih grupa) iz Zagreba otvorila je 2. polugodište u siječnju 2012. godine predavanjem u sklopu projekta EU o područjima održivog razvoja i zaštite okoliša.

Veljača je mjesec prepun važnih datuma koji su obilježeni na originalan način pa je tako na Valentinovo 14. veljače 2012. godine izabran najljepši učenički broš na kratkoj priredbi posvećenoj ljubavi te je predstavljena Powerpoint prezentacija učenika 8. razreda s izjavama učenika o značenju ljubavi. Međunarodni dan materinskog jezika (21. veljače) obilježen je u suradnji školske knjižničarke s učiteljicom hrvatskog jezika pisanjem i čitanjem učeničkih radova na dijalektu i uređenjem panoa. Maskenbalskim igrama u školskoj dvorani zaokružen je najkraći mjesec u godini.

Dan rudara (2. ožujka) izrazito je važan za grad jer je Raša nastala zbog rudarenja. Taj važan dan povezan je s cjelogodišnjim školskim projektom posvećenom gradu i općini Raša te je nazvan „Moj grad”. Učenici su sa svojim učiteljima i profesorima tijekom godine obavljali brojne aktivnosti vezane uz projekt koje su se najviše realizirale u drugom polugodištu. U ulozi inicijatora i voditelja projekta, školska je knjižničarka sudjelovala u mnogim aktivnostima na razne načine. Na jedinstven način nastojalo se objediniti znanja iz svih nastavnih predmeta i prikazati učenicima praktičnu primjenu naučenog, ali i upoznati i isktaknuti povijest, znamenitosti i prirodne ljepote općine Raša u cjelini. Rezultati projekta prezentirani su na Danu škole krajem svibnja uz mnoge goste.

Istraživanje o gradu Raši moralo se pozabaviti dalekom poviješću. Razvoj grada počeo je još u davnom 17. stoljeću kada se na području Krapna vadila crna smola za premazivanje brodova. Stoljećima je Krapan bio središte rudarske proizvodnje na Labinštini. Od ideje o isušivanju Krapanskog jezera do izgradnje samoga grada 1937. godine slušalo se iz mnogih priča i saznavalo iz mnogih izvora, no i dalje ostaje nevjerojatna činjenica postanka jednog tako ponosnog grada u tako kratkom vremenskom roku. Slušajući od starijih o veličanstvenim događajima i važnim osobama, o običnim malim ljudima - rudarima i njihovim obiteljima, zašto je i grad nastao, donesen je zaključak da se mora djelovati kako bi uspavana ljepotica zasjala punim sjajem. Zasučeni su rukavi te su učitelji i učenici krenuli na posao.

U sklopu Povijesti i Geografije učenici su istraživali sve važne činjenice o povijesti Raše, izgradnji, nastanku te su ih uspoređivali sa sadašnjim stanjem te turističkim mogućnostima Općine Raše danas. Osmišli su na tu temu izrađivali i plakate, a naravno da je izvorište informacija bila školska knjižnica.

U suradnji s učiteljicom njemačkog jezika učenici su izradili slikovni rječnik služeći se rječnikom i fotografijama pronađenim na internetu.

Izabrano je promatranje i istraživanje o sivoj čaplji u suradnji školske knjižnice i učiteljice prirode i biologije zbog blizine močvarnog područja koje je odlično stanište za zaštićenu vrstu čaplje.

Uz pomoć učiteljice matematike u školskoj su knjižnici učenici osmog razreda izradili tlocrt Raše u mjerilu i snimili pomoću Google Eartha granice Raše te ga i pogledali. U prosincu je pripremljena priredba povodom Dana Općine Raša. Posebno je obilježen Dan rudara kada su učenici posjetili izložbu „Život s rudnikom“ autorice Ivone Orlić u obližnjim prostorijama RKUD- a i razgovorali s gostima životno vezanima za rudarenje. Učenici 8. razreda toga su dana odnijeli cvijeće na spomenik rudarima. Učiteljica likovnog odgoja na tu je temu pronašla nepresušni izvor ideja za maštovite kompozicije u raznim tehnikama. Tako su učenici crtali, otiskivali grafike s motivom Općine Raša i izrađivali trodimenzionalnu maketu Raše. Organizirana je i izložba najuspješnijih radova u školskom holu. U suradnji s učiteljicom vjeronauka i učiteljicom engleskog jezika, sve je prštalo od energije. Na terenskoj nastavi pod nazivom „Od crkve do crkve“ učenici su naučili mnogo o svetoj Barbari i Kapeli izgrađenoj na mukama rudarskih žuljeva u obližnjem Krapnu. Tom je prilikom školska knjižničarka pozvala raškog svećenika koji je održao zanimljivo predavanje. Vrijedni učenici Produženog boravka sa svojom su učiteljicom crtali na temu Moj grad i sv. Barbaru, a radovi i danas krase ulazni školski hol.

U goste je školska knjižničarka pozvala i voditelja Labinskog narodnog muzeja koji je jedne kišovite srijede održao zavičajni sat povijesti na otvorenom, zaustavljajući se na najvažnijim punktovima grada kako bi se usporedili zanimljivi detalji o gospodarstvu i važnosti Raše nekada i sada.

Jedan od posebno dragih gostiju svakako je bio uvaženi i priznati novinar Glasa Istre Marijan Milevoj, sada u mirovini, koliko to on može biti. Od njega se saznalo o postanku nogometnog kluba, razgledavale su se njegove knjige sa starim fotografijama te se učenike upoznalo s njegovim blogom o okolici Labina. Na pitanje kako je nekad dolazio do informacija dok nije postojao internet, gost je istaknuo važnost koju je nekad imala izgovorena riječi te međusobno druženje. Danas preko interneta traži stare „kartoline“, tj. razglednice, a njihova vrijednost zna doseći i 180 Eura.

Povodom Dana planeta Zemlje u travnju 2012. godine organizirana je akcija čišćenja školskoga okoliša te tri dječja igrališta u gradu, izrađivani su transparenti, plakati, pisali su se sastavci i izabran je naj eko-klinac na kratkoj priredbi u školskom dvorištu. Bilo je to u sklopu globalnog pokreta „Let’s do it 2012“ koji se u Hrvatskoj provodi pod nazivom „Zelena čistka-jedan dan za čisti okoliš“.

Obližnju tvornicu cementa Holcim, koja je važna za industriju našega kraja, povodom stote godišnjice postojanja učenici viših posjetili su u Danima otvorenih vrata Holcima.

Na satu Hrvatskog jezika školska je knjižničarka sudjelovala, uz učiteljicu hrvatskog jezika, na satovima interpretacije dijalektalne poezije s ciljem upoznavanja zavičajnih pjesnika na standardu i dijalektu. Tijekom školske godine istraživalo se o najpoznatijima, a to su: Daniel Načinović, Rina Miletić, Valter Brubnjak, Malvina Mileta, Ivanka Arefijev, Vladimir Nazor, Mate Balota, Josip Pino Knapić, itd. Iduće su školske godine neki od spomenutih pisaca ugošćeni u školi.

Sjećanja i emocije probudile su se u našim razgovorima s malim ali ponosnim ljudima grada, s jednom učiteljicom, bivšim učenikom osnovne škole, kćerkom pokojne gradske knjižničarke, nekadašnjim djelatnikom kina jer novoizgrađena moderna Raša 1939. godine bila je središtem kulturnih događanja. Saznali smo mnogo zanimljivosti o zgradi koja sada pripada Radničkom kulturnom umjetničkom društvu Rudar, o prvim sakupljanjima i druženjima mještana, o turnirima u stolnom tenisu, o očuvanju tradicije i kulturne baštine

preko folklornih druženja i plesova, što se nastavilo i do danas, o postojanju kina gdje su se odvijale prve projekcije meksičkih i kaubojskih filmova u crno-bijeloj tehnici pa do novijih filmova u boji, a i djeca iz škole dolazila su svakog ponedjeljka na jutarnje predstave, saznali smo da se u čitaonici i knjižnici osim iznajmljivanja knjiga, igrao i šah na pravim drvenim stolovima s figurama te da su se čitale razne novine. Vrlo važne u to doba bile su i novine Raški rudar koje su izlazile od 1947. godine, a čuvaju se u Gradskom muzeju i Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Puli.

Učenici 2. razreda posvetili su se više folkloru zbog afiniteta vrijedne učiteljice koja ih je naučila plesati tradicionalni Raški balun koji smo imali priliku vidjeti na završnoj prezentaciji povodom Dana škole.

Najmlađe i najrazigranije učenike škole njihove su učiteljice povele na terensku nastavu u obližnja turistička mjestašca - u Marinu, Drenje, Ravni i Skitaču kako bi više naučili o bogatstvima svoga kraja. Imali su gosta vodiča Vedrana Kosa, profesora povijesti i arheologije. Isprobali su ronilačko odjelo, rastezali ribarsku mrežu, posjetili Crkvu sv. Lucije i škropilnicu sa suzama sv. Lucije te se upoznali s legendom.

Raša je danas u mnogim problemima, ali našim projektom postigli smo da učenici cijene svoj pomalo uspavani grad i bar na trenutak vratili smo joj oduzeti sjaj i slavu. Odškrinuli smo mnoga vrata i zapravo je to bio početak ovogodišnjeg projekta o liku i djelu raškog rudara. Učenicima će stečena znanja koristiti za bolje poznavanje povijesti i kulture rodnog kraja.

U sklopu knjižnice postavljane su svakog mjeseca tematske izložbe kojima je knjižnica obilježavala pojedine događaje i datume uz prateći pano. Tako je u rujnu postavljena izložba za učenike 1. razreda, u listopadu izložba o plodovima jeseni i o kruhu, u studenome plakat o pravima djeteta te o sv. Barbari. U prosincu su obilježene godišnjice rođenja i smrti poznatih književnika: Slavka Kolara, Ferenc Molnara i Lovraka. Krajem prosinca i u siječnju postavljena je izložba o božićnim običajima. U veljači je izložbom obilježena obljetnica književnika Mate Balote te maskenbalski običaji. Povodom Dana žena, 8. ožujka učenici su s knjižničarkom pripremili izložbu pod nazivom Poznate žene u Hrvatskoj. Za Uskrs su učenici postavili izložbu na temu uskrsni običaji u Hrvata. Za Dan voda i šuma postavljena je izložba o stanju voda i šuma nekad i danas, a zatim je slijedila izložba s Andersenovim knjigama te povodom Dana škole izložba s knjigama koje su važne za zavičajni fond itd.

U bogat program obilježavanja zanimljivih datuma i obljetnica uvrstili smo i mnoge humanitarne aktivnosti, učili na školskim i županijskim natjecanjima, ugostili lutkarsku

predstavu, sudjelovali u brojnim likovnim i literarnim natjecajima na kojima su i neki radovi nagrađeni.

Sve su te vijesti popraćene na web-stranicama škole koje vode školska psihologinja, pedagoginja i knjižničarka. Tekuće školske godine školska je knjižničarka otvorila i svoje web-stranice s novostima iz knjižnice i preuzela vođenje Novinarske grupe.

Zaključak

Uloga školskih knjižnica u društvu promjena neupitna je. One su aktivan partner, koristan i učinkovit suradnik. Poznato je da je školska knjižnica mjesto za učenje koje se temelji na stvaralaštvu i istraživanju. Otvorena i razvijena knjižnica postaje središnje mjesto za učenje i stjecanje vještina potrebnih za 21. stoljeće.

Kompetencija školske knjižnice vidljiva je u razvijanju djelatnosti knjižnice i osposobljavanju učenika i nastavnika za istraživačko učenje, inovacije tehnološke pismenosti, kvalitetnu prezentaciju i timski rad. Oblici partnerstva u školskoj knjižnici ostvaruju se korištenjem resursa knjižnice i suradničkim odnosom knjižničara i nastavnika. To je moguće realizirati povezivanjem predmetnih područja i sadržaja rada, a ostvaruje se odabirom zajedničkih sadržaja, preduvjeta, medija, sudjelovanja školske knjižnice u izvođenju i organizaciji nastavnoga sata te u dobro osmišljenoj prezentaciji. U ovom diplomskom radu iznesene su glavne sastavnice jednog od programskih dijelova školske knjižnice. Kulturna i javna djelatnost školske knjižnice ima veliku ulogu u cjelokupnom djelovanju školskog života, a zadatak je knjižničara promovirati prostor, fondove, nove usluge i nove stilove učenja. Iznesen je i primjer kulturne i javne djelatnosti u knjižnici Osnovne škole Ivana Batelića jer u školi od stotinjak učenika, izuzetno je važna suradnja svih zaposlenika škole.

Odgoj osobnosti s razvijenim kulturnim potrebama i navikama, poticanje učenika na samostalan rad na izvorima znanja i informacija, razvijanje učenikovih istraživačkih sposobnosti, humanizacija prostora u kojem se odvija odgojno-obrazovni rad, uključivanje u odgojno-obrazovni proces na neformalan način, ali zanimljiv način te reklama (promocija) glavna su ishodišta školske knjižnice. Knjižnice na taj način dobivaju važnu ulogu i zauzimaju novo mjesto u shvaćanju školskog života. Postaju kulturno, informacijsko i multimedijalno središte škole, mjesto za rad i učenje, centar znanja, mjesto za odmor, opuštanje i zabavu. Promocijom nastojimo privući učenike da dođu u knjižnicu i da tamo provode što više slobodnog vremena, da je prihvate kao „svoj prostor“ te da iskoriste što više njezinih mogućnosti i da se pri tome ugodno osjećaju.

Kulturnom i javnom djelatnošću nastojimo privući pažnju, upozoriti, informirati, educirati, zainteresirati i motivirati. Knjižničar je u toj ulozi nešto između recepcionara i animatora, uslužni djelatnik i umjetnik koji radi performanse.

Bibliografija

1. ČELIĆ Tica, Veronika; Zovko, M. Školske knjižnice danas : kritične točke školskog knjižničarstva. Zagreb : Ministarstvo prosvjete i športa : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2000.
2. ČITANJE kao dio knjižnično-informacijskog obrazovanja. 23. Zbornik Proljetnih škola školskih knjižničara RH. URL: http://www.azoo.hr/images/izdanja/23_proljetna_skola_knjiznicara2011_web.pdf (20.1.2013.)
3. DRAGAN, Elvira. Javna i kulturna djelatnost knjižničara u sklopu školskog kurikula i kulturne i javne djelatnosti. URL: http://www.knjiznicari.hr/UDK02/images/1/1f/Elvira_dragan_KULTURNA_I_JAVNA_DJELATNOST.pdf (15.1.2013.)
4. IFLA-in i UNESCO-v i Manifest za školske knjižnice. URL: <http://archive.ifla.org/VII/s11/pubs/mani-hr.htm> (20.1.2013.)
5. NASTAVNI plan i program za osnovnu školu. Zagreb : MZOŠ, 2006.
6. KOVAČEVIĆ, Dinka; Jadranka Lasić-Lazić; Jasmina Lovrinčević. Školska knjižnica – korak dalje. Zagreb: Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti, 2004.
7. PENAC, Daniel: Od korica do korica. Zagreb: Irida, 1996.
8. STANDARD za školske knjižnice. Narodne novine, 34/2000
9. ŠUŠNJIĆ, Biserka. Školska knjižnica i nacionalni okvirni kurikulum, Senj. zb. 36, 39-42, 2009.
10. STRIČEVIĆ, I. Rad s djecom i mladima na projektu u knjižnici: od projektnog učenja do koraka u izvedbi. Predavanje i radionica za knjižničare, Rijeka, 7.4.2011. (20.1.2013.)
11. SMJERNICE za rad školskog knjižničara. 24. Zbornik Proljetnih škola školskih knjižničara. RH. URL: http://www.azoo.hr/images/izdanja/24_proljetna_skola_knjiznicara2012_web.pdf (15.12.2012.)
12. ZAKON knjižnicama. Narodne novine, broj 105/97., 5/98. i 104/00.
13. ZAKON o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi. Narodne novine, 87/2008.
14. ZNANJEM do znanja : prilog metodici rada školskoga knjižničara. Zagreb : Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2005.